

Project Μικρασιατική εκστρατεία. Ενότητες 35-39, 44.

- 1) Ποιες χώρες και γιατί συζητούν, τέλη του 1918/ αρχές του 1919, για τον διαμελισμό της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας;
- 2) Αναφέρατε περιληπτικά τους λόγους για τους οποίους οι εμπλεκόμενες χώρες διεκδικούσαν εδάφη ή τον έλεγχο εδαφών της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.
- 3) Είχε υπογραφεί η Συνθήκη των Σεβρών, όταν αποβιβάστηκαν ελληνικά στρατεύματα στη Σμύρνη; Για ποιο λόγο και με ποια εντολή ο ελληνικός στρατός αποβιβάστηκε στη Σμύρνη;
- 4) Πότε υπογράφηκε η συνθήκη των Σεβρών και τι πρόβλεπε για την Ελλάδα;
- 5) Αναφέρατε τα σημαντικότερα (όχι περισσότερα από 7 για κάθε κατηγορία) στρατιωτικά και πολιτικά γεγονότα που, κατά τη γνώμη σας, επηρέασαν και διαμόρφωσαν την πορεία και το αποτέλεσμα της εκστρατείας του ελληνικού στρατού στη Μικρά Ασία.
- 6) Περιγράψτε σύντομα την πόλη της Σμύρνης πριν την καταστροφή.
- 7) Με τη βοήθεια ενός κειμένου 250 περίπου λέξεων δώστε να αντιληφθεί ο πολίτης μιας τρίτης χώρας το γεγονός που ονομάστηκε «Καταστροφή της Σμύρνης».
- 8) Ποια ήταν η στάση των «συμμάχων» κατά τη διάρκεια της καταστροφής της Σμύρνης και ποιοι λόγοι κατά τη γνώμη σας την υπαγόρευαν;
- 9) Να αναφέρετε τις πολιτικές μεταβολές που σημειώθηκαν στην ελληνική πολιτική σκηνή ως συνέπεια της μικρασιατικής καταστροφής. Σε ποιες ενέργειες προέβη η ελληνική κυβέρνηση για να διακριβώσει τους υπεύθυνους της εθνικής τραγωδίας;
- 10) Να αναφέρετε τις πολιτειακές μεταβολές που σημειώθηκαν στην Ελλάδα ως συνέπεια της μικρασιατικής καταστροφής.
- 11) Ποιες συνθήκες καθόρισαν τις σχέσεις Ελλήνων και Τούρκων μετά τη μικρασιατική καταστροφή; Ποιες οι βασικές της ρυθμίσεις;
- 12) Τι προέβλεπε η Σύμβαση της Λωζάνης (30 Ιανουαρίου 1923) για την ανταλλαγή των πληθυσμών μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας;
- 13) Γιατί δόθηκε προτεραιότητα στην εγκατάσταση των προσφύγων στη Μακεδονία και τη Δυτική Θράκη;
- 14) Αναζητήστε τις θετικές συνέπειες που μπορεί να είχε η εγκατάσταση των προσφύγων στην Ελλάδα.
- 15) Να αναφερθείτε στην αποζημίωση των Ελλήνων ανταλλάξιμων για τις περιουσίες που εγκατέλειψαν και στις διαδικασίες προσδιορισμού αυτής.

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟ 1918-1924

1918

16 Σεπτεμβρίου: Υπογράφεται στη Θεσσαλονίκη η ανακωχή ανάμεσα στις δυνάμεις της Αντάντ και τη Βουλγαρία. Τα βουλγαρικά στρατεύματα υποχρεώνονται να εγκαταλείψουν τα ελληνικά και σερβικά εδάφη που είχαν καταλάβει.

30 Οκτωβρίου: Η Τουρκία υπογράφει στον Μούδρο της Λήμνου ανακωχή - ουσιαστικά παράδοση άνευ όρων - με τις δυνάμεις της Αντάντ. Τερματίζεται έτσι ο πόλεμος στην Ανατολή.

1 Νοεμβρίου: Μοίρα του ελληνικού στόλου με επικεφαλής το θωρηκτό «Γ. Αβέρωφ» αγκυροβολεί στον Κεράτιο Κόλπο της Κωνσταντινούπολης.

30 Δεκεμβρίου: Ο Ε. Βενιζέλος διατυπώνει με υπόμνημά του προς τη Συνδιάσκεψη της Ειρήνης τις ελληνικές διεκδικήσεις.

1919

2 Μαΐου: Η 1η μεραρχία του ελληνικού στρατού αποβιβάζεται στη Σμύρνη με εντολή του συμμαχικού συμβουλίου.

19 Μαΐου: Ο Μουσταφά Κεμάλ αποβιβάζεται στη Σαμψούντα και αμέσως σχεδιάζει και οργανώνει τους διωγμούς εναντίον των Ποντίων αλλά και την αντίσταση των Τούρκων εθνικιστών εναντίον των ξένων εισβολέων.

27 Νοεμβρίου: Υπογράφεται η Συνθήκη του Νεϊγύ ανάμεσα στις δυνάμεις της Αντάντ και την ηττημένη Βουλγαρία. Η τελευταία εγκαταλείπει όλα τα ελληνικά εδάφη, τα οποία είχε καταλάβει στη διάρκεια του

Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, ενώ παραιτείται από κάθε κυριαρχικό δικαίωμα πάνω στη δυτική Θράκη. Η διοίκηση της δυτικής Θράκης μεταβιβάζεται στις συμμαχικές δυνάμεις.

1920

14 Μαΐου: Ελληνικές δυνάμεις καταλαμβάνουν την Κομοτηνή και την Αλεξανδρούπολη.

12 Ιουλίου: Ελληνικά στρατεύματα απελευθερώνουν την Αδριανούπολη.

19 Ιουλίου: Ο ελληνικός στρατός ολοκληρώνει την κατάληψη της ανατολικής Θράκης εκτός από την περιοχή της Κωνσταντινούπολης και των περιχώρων της.

28 Ιουλίου: Υπογράφεται στις Σέβρες της Γαλλίας η ομώνυμη συνθήκη, σύμφωνα με την οποία παραχωρείται στην Ελλάδα η δυτική θράκη, μεγάλο μέρος της ανατολικής Θράκης και τα νησιά Ίμβρος και Τένεδος. «Η πόλις της Σμύρνης και τα εν άρθρω 66 περιγραφόμενα εδάφη παραμένουσιν υπό την οθωμανικήν κυριαρχίαν. Ουχ ήττον η Τουρκία μεταβιβάζει εις την Ελληνικήν Κυβέρνησιν την ενάσκησιν των κυριαρχικών αυτής δικαιωμάτων επί της πόλεως της Σμύρνης και των ειρημένων εδαφών» (άρθρο 69). Η ελληνική κυβέρνηση θα ήταν υπεύθυνη για τη διοίκηση της Σμύρνης (άρθρο 70), θα διατηρούσε τις αναγκαίες στρατιωτικές δυνάμεις για την τήρηση της ασφαλείας και της τάξεως (άρθρο 71), θα ίδρυε τοπικό κοινοβούλιο με αναλογική αντιπροσώπευση όλων των τμημάτων του πληθυσμού (άρθρο 72), αναλάμβανε επίσης την υποχρέωση να διατηρήσει το τουρκικό νόμισμα χωρίς να το υποτιμήσει (άρθρο 77) και αναγνώριζε την εξομοίωση των Οθωμανών υπηκόων κατοίκων της περιοχής με τους Έλληνες υπηκόους εξασφαλίζοντάς τους διπλωματική και προξενική προστασία (άρθρο 79). Τέλος, το άρθρο 83 ανέφερε: «Παρελθούσης πενταετίας από της ενάρξεως της ισχύος της παρούσης Συνθήκης, το υπό του άρθρου 72 προβλεπόμενον τοπικόν κοινοβούλιον δύναται, δια ψηφίσματος κατά πλειονοψηφίαν, να αιτησθαι παρά του Συμβουλίου της Κοινωνίας των Εθνών, όπως η πόλις της Σμύρνης και το εν άρθρω 66 περιγραφόμενον έδαφος περιελθώσιν οριστικώς εις το Βασίλειον της Ελλάδος. Το Συμβούλιον δύναται να απαιτήσῃ προηγουμένως δημοψήφισμα κατά τους όρους ους θα υποδείξῃ».

7 Σεπτεμβρίου: Ο Βενιζέλος καταθέτει στη Βουλή το κείμενο της Συνθήκης των Σεβρών και ανακηρύσσεται «άξιο της Πατρίδας τέκνο».

1 Νοεμβρίου: Το Κόμμα των Φιλελευθέρων, αν και έρχεται πρώτο σε ψήφους (375.803 έναντι 368.678 της Ηνωμένης Αντιπολιτεύσεως), λόγω του ισχύοντος εκλογικού συστήματος λαμβάνει 150 έδρες λιγότερες από την Ηνωμένη Αντιπολίτευση, η οποία και σχηματίζει κυβέρνηση.

6 Δεκεμβρίου: Ο βασιλιάς Κωνσταντίνος μετά από δημοψήφισμα επανέρχεται στην Ελλάδα.

15 Δεκεμβρίου: Οι σύμμαχοι ανακοινώνουν στην ελληνική κυβέρνηση ότι μετά την επάνοδο του Κωνσταντίνου αποδεσμεύονται από τις υποχρεώσεις τους απέναντι στην Ελλάδα.

24 Δεκεμβρίου: Το Γ΄ Σώμα Στρατού αρχίζει επιθετική ενέργεια με κατεύθυνση από την Προύσα προς το Εσκή Σεχίρ.

1921

8 Φεβρουαρίου: Η Διασυμμαχική Συνδιάσκεψη στο Λονδίνο προτείνει ένα πλαίσιο συμβιβασμού της Ελλάδας με την κεμαλική Τουρκία. Η Ελλάδα απορρίπτει το προτεινόμενο σχέδιο.

12 Μαρτίου: Το Α΄ Σώμα Στρατού καταλαμβάνει τη στρατηγικής σημασίας οχυρή θέση Τουμλού Μπουνάρ της Μικράς Ασίας.

14 Μαρτίου: Το Α΄ Σώμα Στρατού καταλαμβάνει το Αφιόν Καραχισάρ.

29 Ιουνίου: Αρχίζει η μεγάλη θερινή επίθεση της στρατιάς στη Μ. Ασία, με αντικειμενικό στόχο την κατάληψη του Εσκή Σεχίρ.

6 Ιουλίου: Ο ελληνικός στρατός καταλαμβάνει το Εσκή Σεχίρ.

15 Ιουλίου: Υπό την προεδρία του βασιλιά Κωνσταντίνου συνέρχεται στην Κιουτάχεια της Μικράς Ασίας πολεμικό συμβούλιο με τη συμμετοχή της πολιτικής και της στρατιωτικής ηγεσίας της χώρας. Το συμβούλιο αποφασίζει την προέλαση του ελληνικού στρατού προς την Άγκυρα με αντικειμενικό σκοπό την πλήρη διάλυση του κεμαλικού στρατού.

1 Αυγούστου: Αρχίζει στο μικρασιατικό μέτωπο η προέλαση προς την Άγκυρα.

25 Αυγούστου: Ο ελληνικός στρατός λαμβάνει αμυντική διάταξη δυτικά του ποταμού Σαγγάριου.

27 Οκτωβρίου: Αποκαλύπτεται από βρετανικές πηγές ότι η Γαλλία υπέγραψε μυστικό σύμφωνο με την Τουρκία, με σκοπό να διασώσει τη Γαλλική Συρία και να αυξήσει την επιρροή της στην κεμαλική Τουρκία.

1922

15 Ιανουαρίου: Η Γαλλία ενισχύει με ποικίλο πολεμικό υλικό την κεμαλική κυβέρνηση στην πολεμική προσπάθειά της εναντίον των Ελλήνων.

13 Μαρτίου: Η κεμαλική κυβέρνηση της Άγκυρας δηλώνει ότι πρέπει πριν από οποιαδήποτε συζήτηση για ανακωχή να πραγματοποιηθεί η εκκένωση της Μ. Ασίας και της ανατολικής Θράκης από τα ελληνικά στρατεύματα.

29 Ιουλίου: Η Γαλλία με ρηματική ανακοίνωσή της εκφράζει την πλήρη διαφωνία της σε ενδεχόμενη προσπάθεια της Ελλάδας να καταλάβει την Κωνσταντινούπολη για λόγους αντιπερισπασμού.

13 Αυγούστου: Τα τουρκικά στρατεύματα εξαπολύουν ευρείας κλίμακας αντεπίθεση στο μέτωπο της Μ. Ασίας. Η τουρκική επίθεση επικεντρώθηκε στο νότιο τομέα του μετώπου, δυτικά του Αφιόν Καραχισάρ.

14 Αυγούστου: Οι Τούρκοι διασπούν τις ελληνικές γραμμές. Τα ελληνικά στρατεύματα αρχίζουν την υποχώρηση.

27 Αυγούστου: Οι Τούρκοι εισέρχονται στη Σμύρνη.

28 Αυγούστου: Παραιτείται η ελληνική κυβέρνηση. Νέος πρωθυπουργός ο Ν Τριανταφυλλάκος. Οι Σύμμαχοι υπογράφουν πρωτόκολλο με την κεμαλική κυβέρνηση της Άγκυρας για την εκκένωση της ανατολικής Θράκης.

30 Αυγούστου: Χιλιάδες προσφύγων από τη Μ. Ασία αρχίζουν να συρρέουν στην Ελλάδα.

31 Αυγούστου: Η ελληνική και η αρμενική συνοικία της Σμύρνης καταστρέφονται από πυρκαγιά.

11 Σεπτεμβρίου: Επαναστατική κίνηση στη Χίο και στη Μυτιλήνη των στρατιωτικών δυνάμεων που εκκενώνουν τη Μικρά Ασία υπό την καθοδήγηση των αξιωματικών Σ. Γονατά, Ν. Πλαστήρα, Δ. Φωκά με δύο βασικά αιτήματα: παραίτηση του βασιλιά Κωνσταντίνου και ανασυγκρότηση του στρατού στη Θράκη για να προστατευτεί η περιοχή.

14 Σεπτεμβρίου: Παραίτηση του βασιλιά Κωνσταντίνου υπέρ του γιου του Γεωργίου. Παραίτηση της κυβέρνησης. Εξέγερση στην Αθήνα υπό τον Θ. Πάγκαλο.

17 Σεπτεμβρίου: Ο Κωνσταντίνος εγκαταλείπει την Ελλάδα.

28 Σεπτεμβρίου: Υπογράφεται στα Μουδανιά ανακωχή ανάμεσα στους συμμάχους και την κεμαλική Τουρκία. Η ανακωχή υπογράφηκε χωρίς την παρουσία Έλληνα αντιπροσώπου.

9 Οκτωβρίου: Πάνδημο συλλαλητήριο στην Αθήνα ζητεί «το θάνατο των προδοτών».

15 Νοεμβρίου: Το έκτακτο στρατοδικείο εκδίδει την απόφασή του. Ο Νικόλαος Πλαστήρας υπογράφει τη διαταγή εκτέλεσης των Έξι. «Την 11 και 30' π.μ. της σήμερον, εις τον παρά το Γουδί χώρο, εξετελέσθη εν πλήρει στρατιωτική τάξει η θανατική εκτέλεσις των Εξ καταδικασθέντων υπό του Εκτάκτου Επαναστατικού Στρατοδικείου, υπευθύνων της Μικρασιατικής Καταστροφής, ήτοι των απαρτισάντων το Συμβούλιον των Πέντε, πολιτικών Π. Πρωτοπαπαδάκη, Δ. Γούναρη, Ν. Στράτου, Γ. Μπαλτατζή και Ν. Θεοτόκη και του αρχιστρατήγου της ήττης Γ. Χατζηανέστη...». Απόσπασμα του κυβερνητικού ανακοινωθέντος.

1923

30 Ιανουαρίου: Υπογράφεται στη Λοζάνη η σύμβαση ανταλλαγής πληθυσμών ανάμεσα στην Ελλάδα και την Τουρκία. Από την εφαρμογή της σύμβασης εξαιρούνται οι Έλληνες της Κωνσταντινούπολης και οι μουσουλμάνοι της ελληνικής Θράκης.

24 Ιουλίου: Υπογράφεται στη Λοζάνη η ομώνυμη συνθήκη ανάμεσα στην Τουρκία και στο Ηνωμένο Βασίλειο, τη Γαλλία, την Ιταλία, την Ελλάδα, τη Ρουμανία, τη Σερβία, την Ιαπωνία, με παρατηρητή τις ΗΠΑ.

16 Δεκεμβρίου: Εκλογές για την ανάδειξη Συντακτικής Συνελεύσεως.

19 Δεκεμβρίου: Ο βασιλιάς Γεώργιος Β΄ αναγκάζεται να απέλθει οικογενιακώς «επ' αδεία» από την Ελλάδα. Αναλαμβάνει αντιβασιλέας ο ναύαρχος Παύλος Κουντουριώτης.

1924

2 Ιανουαρίου: Ο αρχηγός της Επανάστασης του 1922 Νικόλαος Πλαστήρας παραδίδει την εξουσία στη Συντακτική Συνέλευση που τον ανακηρύσσει «άξιον της πατρίδος».

4 Ιανουαρίου: Ο Ελευθέριος Βενιζέλος επιστρέφει στην Ελλάδα. Έπειτα από δύο ημέρες εκλέγεται πρόεδρος της Συντακτικής Συνέλευσης.

25 Μαρτίου: Η Δ΄ Συντακτική Συνέλευση κηρύσσει έκπτωτη τη δυναστεία των Γλίξμπουργκ και ανακηρύσσει την Ελλάδα κοινοβουλευτική δημοκρατία.

13 Απριλίου: Σε σχετικό δημοψήφισμα ο λαός αποφαινεται υπέρ της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας με ποσοστό 70%.